Па канфіскаце.

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

НАША ВОЛЯ

Цана 15 гр.

Рэдакцыя і Адміністрацыя: Вільня, Доміпіканская 17-12

Рэдакцыя прыймае: ад гадзіны 12 — 16
Рэдактар: ад 14—16

Падпісная плата: у год 3 зл. за паў году 1,50 злот. квартальна 1 зл.

БЕЛАРУСКІ НЕЗАЛЕЖНЫ ДВУТЫДНЁВЫ ЧАСАПІС

№ 9 (10) Вільня, 19 чэрвеня 1936 г. Год I

„Прачытайце... і будзе ясна".

Так адказаў рэдактар „Бел. Крыніцы" на наша пытаньне, у чым выяўляецца дэструкцыйная работа „Н. Волі". Дзеля таго, каб было ясна ня толькі нам, але трохі і для „Б. Крыніцы", паслухаем добрай рады. Чытаем уважна і выпісваем асноўныя думкі.

... „Арганізацыя ўсіх жывых здаровых сіл, адданых сацыяльным і нацыянальным ідэям народным"... „паставіць рух на выразную сапраўды народную аснову, выдзяліць з яго радоў сапраўдных кіраўнікоў народу"... Здаецца не патрэбна камэнтарыяў. Гэта заданьні, якія хвалююць і якія мусяць глыбака закрануць кожнага чэснага беларуса - селяніна, работніка, інтэлігэнта, — людзей, якія шчыра змагаюцца за вызвольныя ідэалы свайго народу. Але дзе ж тут разьбіваньне? Ці-ж не ясна кожнаму, што вастрыё гэтых цытат, як і ўсяго артыкулу накіравана не на разьбіцьце, а на сцэмэнтаваньне ўсіх здаровых і паступовых сіл народных на вызвольнай дарозе сацыяльнай і нацыянальнай барацьбы? Ці-ж можна запярэчыць таму, што нарастаючы весваход барацьбы Беларускага Народу „людзі" з нашай-жа беларускай нацыі стараюцца адвясьці і направіць увесь гэты рух па антынароднай, рэакцыйнай дарозе. Прышчэпліваньне нашаму народу гітлероўскага фашызму праз „Новы Шлях", каторы вітае фашыстоўскія сьцягі, адзнакі і правадыра, што іх стварыў' упаіваньне зьвярынага шовінізму гэтай-жа газэтай, нападаючай на ўсякую паступовую думку, атручваньне антысэмітызмам, падрыхтоўка з беларусаў пагромшчыкаў і нявольніцкае поўзаньне на каленях перад *сільнымі* гэтага сьвету, як гэта робяць некаторыя правадыры, і каб за імі ішоў наш народ, — вось тыя чорныя дарогі, па якіх хочуць яны направіць наш рух.

Мы хочам бачыць *свой народ вольным, роўным з іншымі народамі, культурным і шчасьлівым* і дзеля гэтага заклікаем на тую цярністую, але адзіную правільную дарогу, па каторай ідзе народ да поўнай нацыянальнай і сацыяльнай *незалежнасьці.*

І дзеля гэтага пісалі мы, „што рост і размах гэтага гістарычнага працэсу будзе адзначацца шляхамі, па якім пойдзе рух, і кіраўніцтвам, якое стане на чале яго". Што-ж тут не яснага? Здаецца вельмі ясна. У чым-жа ўсё-такі і дзе наша „разламовая" работа"? Мо' ў тым, што мы прапануем „адрэзаць ад жывога беларускага арганізму маральную гніль, прадажніцтва і рэакцыю? Або можа ў тым, што мы выступілі супроць „нацыянальнай еднасьці" на чале з Нацкомам, у якім на кіруючых становішчах заселі нацы"?

Ня так даўно, бо толькі ў мінулым годзе „Б. Крыніца", якая рэпрэзэнтуе навонкі і Нацком, пагневаўшыся, разыйшлася з Ярэмічам фармальна за нейкі кампліменнт, сказаны ім у Сойме міністру Касьцялкоўскаму, але чамусь тое, што ў К-це засядаюць дабравольныя „храбкі", якія сваімі безпадстаўнымі даносамі імкнуцца здушыць *беларускую незалежную* прэсу. — гэта і для Нацкома і для „Крыніцы" зьявішча відаць натуральнае.

Выступленьне супроць такіх мэтадаў барацьбы і такой „нацыянальнай еднасьці" мы не лічым за разьбіваньне арганізацыі. Наадварот сцэмэнтаваньне народных сілаў заўсёды адбываецца за кошт усяго лепшага, адданага свайму народу і яго вызвольным ідэалам, аднача сна адмяжоўваючыся ад усякай рэакцыі, каторая, прыкрываючыся „кансалідацыяй нацыі", выступае супроць паступовых сілаў свайго народу. Так было ў палякаў за часоў царскае нявол, калі яны востра сачылі, каб ў народныя арганізацыі не празалілі прадстаўнікі царскай ахранкі, так было ў чэхаў, так павінна быць і ў нас.

Аб усіх „гістарычных заслугах" такога Нацкому, дзе знаходзяць мейсца Акінчыцы, спрачацца ня будзем. Хто з паважнейшых людзей назаве Нацком прадстаўніком Беларускага Народу, калі нат' сам Акінчыц у „Новым Шляху" № 2 кажа, што ўся справа палягае на тым, каб Нацком загарнуў пад свае ўплывы ўвесь Беларускі Народ! Добрае-ж гэта прадстяўніцтва, калі яму трэба яшчэ загарнуць гэты Народ!

Зразумела, што такому органу Беларускі Народ ня дасьць паўнамоцтваў на прадстаўніцтва. Мы крытыкавалі і будзем крытыкаваць гэты орган,—орган, у якім засядаюць рэакцыянэры. Абвінавачаньня „у разьбіваньні" мы не баімося. Наша газэта служыць інтарэсам працоўных мас Беларускага Народу, і толькі гэтыя масы-народ будуць судзіць аб тым ці мы займаліся разьбіваньнем калі стараліся ачысьціць яго рады з антынародных элемэнтаў.

Вось гэта для нас ясна. І пара ўжо, каб стала ясна і для рэдактара „Б. Крыніцы".

На заканчэньне можам сказаць, што пасьля выступленьня „Новага Шляху" і „Б. Крыніцы" супроць „Нашай Волі" нам яшчэ ясьней стала, што наша перадавіца „Што рабіць" была і ёсьць правільнай. Стукні па сталу — адзавуцца ножніцы, кажа народная прыказка. Ударыць па маральнай гнілі, прадажніцтву і здрадзе — завыюць нацы. Але пашто Б. Н. А. адзываецца?...

Так гавора наша сучаснасьць.

Як ні дзіўна, але гэта факт.

Чытайце і пашырайце сваю газэту.

* * *

Працы шмат дзірванее, пара ўставаць, —
не адложыш яе ты на лета, —
трэба класьці падмурак, жыцьцё будаваць! —
Не збудуеш яго без асьветы.

Хай згуртуецца весь Беларускі Народ —
і мястэчкі, і вёскі, і сёлы.
На культурны выходзьце разгорнуты фронт
дамагайцеся роднае школы!

МАКСІМ ТАНК.

Да ўсіх чытачоў.

„Наша Воля" мае вялікія матар'яльныя труднасьці. Замест двух разоў на месяц газэта выходзіць ужо толькі па аднаму разу. Калі хочаце бачыць сваю „Волю" часьцей, зрабеце высілкі, шукайце новых падпішчыкаў, зьбірайце ахвяры, тады зноў яна будзе выходзіць два разы на месяц.

РЭДАКЦЫЯ.

Міжнародны агляд.

ПАЛЕСТЫНА.

У апошніх тыднях увагу ўсіх скіравалі на сябе палестынскія падзеі. Пачатковыя паадзінокія выступленьні арабаў процiў жыдоў перартварыліся ў вялікае і сапраўднае паўстаньне арабаў—процiў англійскае ўлады у Палестыне. Цяпер уся Палестына паўстала і дамагаецца ад англійскае ўлады стрыманьня жыдоўскае іміграцыі ў Палестыну. Дамаганьне арабаў ператтварылася у бурны і крывавы пратэст процiў англійскага імпэрыялізму. Арабы наўперш абвесьцілі агульную забастоўку ў цэлай Палестыне і адказаліся плаціць англійскай уладзе падаткі. Англійскі камісар паведаміў Арабскую Нацыянальую Раду, што будзе строга караць правадыроў арабскага руху. Правадыры руху выслалі сваіх дэлегатаў ў Эгіпт, Сірыю, Марокко і Ірак, каб прыдбаць для арабскага руху ў Палестыне сымпатыі і помач усяго арабскага сьвету ў Азыі і Афрыцы. Англійская ўлада, прадбачачы новыя забурэньні, сьцягнула ў Палестыну шмат войска з танкамі і панцэрнымі самаходамі. Англійская прэса піша, што да арабскага паўстаньня ў Палестыне прычынілася, перадусім, Італія. Італьянскі фашызм, пішуць англійскія газэты, узбурыў і памог арабам у Палестыне процiў Англіі, каб адвярнуць увагу англійскае ўлады ад Абісыніі, якую цяпер фашызм, заняўшы, „пацыфікуе“. Кожнае вялікае места ў Палестыне ператварылася цяпер у барыкады змаганьня арабаў з англійцамі. Гарады: Яффа, Тэль-Авів, Ерусалім, Гэброн, Бэйзан, Акрон, Тукарэн і Назарэт кожны дзень у вулічных бойках з паліцыяй і вайскам палiваюць кроўю вуліцы. Англійская ўлада дагледзяла тако-ж, што і нямецкі гітлерызм мачае сваі пальцы ў палестынскіх забурэньнях. Дзеля гэтага англійскі камісар выдаліў з Палестыны гітлероўскага эмісара Цубака. Абвешчана арабамі агульная забастоўка трывае ўжо другі месяц. Англійскі комісар увёў у цэлай Палестыне востры вынятковы стан, каб перамагчы ўзбурэньне. Сягоньня Палестына ёсьць вялікім полымям змаганьня арабаў процiў Англіі. У знак салідарнасьці з арабскім паўстаньнем у Палестыне, арабы ў Сырыі абвесьцілі агульную забастоўку. Як відаць, змаганьне двох імпэрыялізмаў — ангельскага і італьянскага — у Палестыне можа разшырыць арабскае полымя далёка ў Азыю і Афрыку.

ФРАНЦЫЯ.

У выніку перамогі „Народнага Фронту“ на выбарах, якія адбыліся 26 красавіка і 3 траўня — французская левіца здабыла давернасьць французкага народу і цэлы травень прыгатаўлялася да пераняцьця ўлады ў свае рукі, У склад „Народнага Фронту“ уваходзілі: камуністы, сацыялісты і радыкалы. Місыю тварэньня новага ўраду атрымаў ад прэзыдэнта рэспублікі правадыр сацыялістычнае партыі — Лявон Блюм. Камуністычная партыя абяцала падтрымку і помач новаму ўраду Францыі, але удзелу ў урадзе не прыняла. 4-га траўня Блюм стаў з сваім урадам перад прэзыдэнтам рэспублікі. Новы урад складаецца з сацыялістаў і радыкалаў. 6-га траўня урад Блюма стаў у парлямэнце, дзе левіца прывітала яго даўгімі і бурнымі воклескамі. Прэм'ер Блюм пераказаў парлямэнту дэклярацыю ўраду. Найважнейшымі пунктамі ўрадавае дэкляpацыі ёсьць: амнэстыя, сорак-гадзінны тыдзен працы, платныя работніцкія отпускі, вялікія грамадзкія работы, нацыяналізацыя фабрыкаў аружжа і стварэньне вялікага народнага фонду помачы безработным. „Агулам — казаў Блюм — план ураду, гэта плян Народнага Фронту“. Пасьля дэкларацыі адбылася дыскусыя і галасаваньне. За урадам галасавала 384 дэпутатаў, процiў ураду 210. Новы французскі ўрад мае прад сабою цяжкую працу—гэта змаганьне з саюзам банкаў.

АБІСЫНІЯ.

Ужо можна цьвёрда сказаць, што незалежнай Абісыніі няма на сьвеце. Фашыстоўская Італія напала на гэтую безбаронную дзяржаву ў Афрыцы і за праціяг некалькіх месяцаў зусім яе разьбіла і забрала. У абісынскай сталіцы Аддіс-Абэбе, дзе яшчэ нядаўна быў абісынскі урад, цяпер ужо сядзяць італіянскія фашысты. Кароль абісынскі Гайле Сэлясі ўцёк з бацькаўшчыны і прыехаў у сталіцу Англіі, каб „бараніць перад Эўропаю незалежнасьць Абісыніі“. У цэлай Абісыніі фашысты завялі нечуваны тэрор. Як Эўропа паможа абісынцам здабыць назад ад італіянскіх фашыстаў сваю незалежнасьць — ведаем усе добра. Гэтая самая Эўропа супакойна глядзела, як фашысты нішчылі абісынскую незалежнасьць і нічым гэтаму не перашкодзіла. Цяпер таксама балей чым сумніўна, каб Эўропа памагла Абісыніі. Незалежнасьць Абісыніі здабудзе толькі сам абісынскі народ у саюзе зусімі іншымі паняволенымі афрыканскімі народамі.

ГІШПАНІЯ.

У месяцы лютым бяг. году адбыліся парлямэнтскія выбары ў Гішпаніі. На выбарах перамог „Народны Фронт“. Урад гішпанскі, што ў 1934 годзе задушыў работніцка—сялянскае паўстаньне мусіў аддаць уладу для гішпанскай левіцы. Ад лютага ў Гішпаніі трывае штодзённая барацьба. Правіца не пагадзілася з фактам свяёга паражэньня на выбарах і стараецца вулічнымі бойкамі, нападамі на левіцовых дзеячоў і кіданьнем бомбаў у рэдакцыі левых газэтаў вярнуць свае уплывы і пры магчымасьці пры помачы духавенства, паспрабаваць здабыць уладу. Прэзыдэнтам, на мейсца Заморы, выбраны 10 траўня прэм'ер Азана.

РУМЫНІЯ.

У сталіцу Румыніі — Букарэшт прыехалі 6 траўня чэхаславацкі прэзыдэнт Бэнэш і югаславянскі рэгэнт Павал, брат забітага караля Александра. Гэтаму прыезду эўрапэйская прэса прыдае вялікае значэньне і пасьвячае шмат мейсца. Чэхаславаччына, Румынія і Югаславія твораць як ведама, гэт. зв. Малую Антанту. Нямецкаму гітлерызму гэты саюз троіх дзяржаваў страшэнна не падабаецца і Гітлер стараецца за ўсякую цану разьбіць яго. Спроба гітлероўцаў, каб перацягнуць на свой бок Югаславію, скончылася неўдачаю. Югаславія нятолькі асталася ў саюзе Малой Антанты, але яшчэ афіцыяльна заявіла, у часе візыты польскага міністра замежных справаў Бэка, што яна назаўсёды астанецца вернаю старай дружбе. Паездка у Букарэшт рэгэнта Паўла і прэзыдэнта Бэнэша ёсьць якраз паглыбленьнем гэтага саюзу і пацьверджаньнем няўдачы гітлероўскай спробы — разьбіць Малую Антанту.

БЭЛЬГІЯ.

У нядзелю 24 траўна адбыліся выбары ў бэльгійскі парлямэнт. Выбары адбыліся даволі спакойна. Насельніцтва амаль у 100% брала ўдзел у выбарах. Кароль даручыў утварэньне новага ўраду правадыру бэльгійскіх сацыялістаў Эмілю Вандэрвэльду. Сацыялісты (70 манд.) створаць напэўна кааліцыйную уладу з каталіцкай партыяй (60 манд.) і з лібэраламі (23). Зьмены вялікай у бэльгійскай палітыцы не прадбачыцца, толькі напэўна наступіць яшчэ большае зблізжэньне з Францыяй, бо гітлероўскі марш у прырэйнскую паласу вельмі моцна напужаў Бэльгію і ў вачавідку прыпомніў ёй няшчасную долю з 1914 году. Новы бэльгійскі урад мала будзе розьніцца ад старога, бо выбары фактычнае зьмены цэнтру не прынесьлі. Палітыка Бэльгіі будзе перадусім залежаць ад агульнага палажэньня ў Эўропе.

С. С. С. Р.

Ад 11 да 21 красавіка адбываўся X усесаюзны з'езд Камсамолу. Варшаўскі „Robotnik“ піша, што найважнейшаю зьменаю у статуце гэтага зьезду, на якую ўсе газэты зьвярнулі ўвагі, ёсьць новы пункт аб безпартыйнасьці Камсамолу. Маскоўскі карэспандэнт „Kur. Warsz.“ называе гэты новы пункт у статуце Камсамолу — „поўнаю дэмакратызацыяю арганізацыйнага жыцьця моладзі“.

Апублікаваны праэкт новай савецкай констытуцыі. Зьмест важнейшых разьдзелаў канстытуцыі:

Калхозы дастаюць землю на вечнае ўладаньне. нароўні з соцыялістычнай сыстэмай гаспадаркі дазваляецца сыстэма прыватнага землеўладаньня, заснаваная на асабістай працы. Грамадзяне маюць права прыватнай ўласнасьці на дамы, невялікія гаспадаркі і прадметы дзеля асабістага карыстаньня.

У склад СССР уваходзіць 11 саюзных распублік заместа ранейшых 7. Кожная распубліка мае сваю ўласную констытуцыю і мае права выхаду з Саюза.

Закон Саюза мае пяршэнства перад законам асобнай распублікі.

Найвышэйшым органам законадаўчай дзяржаўнай ўлады СССР зьяўляецца Найвышэйшая Рада(Верховный Совет), які выбіраецца на 4 гады.

Найвышэйшая Рада (Верховный Совет) складаецца 3 двух палатаў: Саюзнай Рады і Рады Нацыянальнасьцяў.

Нармальныя сэсіі Найвышэйшай Рады склікаюцца два разы на год, Прэзыдыюм Найвышэйшай Рады адвае перад Найвышэйшай Радай і мае надта шырокія паўнамоцтвы, у якія уваходзіць назначэньне і звальненьне камандуючага усімі аружнымі сіламі СССР.

Паміж сэсіямі Найвышэйшай Рады Прэзыдыюм яе можа абвяшчаць вайну, заключаць мір і ратыфікаваць (зацьвярджаць) договоры з іншымі дзяржавамі.

Член Найвышэйшай Рады ня можа быць арыштаваны і пацягнены да судавай адказнасьці бяз згоды Рады або яго Прэзыдыюма.

Найвышэйшая Рада на аб'еднанай сэсіі выбірае урад СССР.

Кожная саюзная рэспубліка мае сваю Найвышэйшую Раду. Урад СССР або Народны камісар павінен адказаць у працягу 3 дзён на запытаньне дэпутата. Судзьдзі выбіраюцца на 3 гады на аснове простага, роўнага, тайнага і агульнага галасаваньня.

Царква ў СССР прызнаецца адзелянай ад дзяржавы, а школа ад царквы. Новая канстытуцыя гарантуе свабоду веравызнаньня, як і свабоду антырэлігійнай прапаганды.

Гарантуецца так-жа свабода слова, друку, сабраньняў і саюзаў. Ніхто на можа быць заарыштаваны ў СССР іначай, як на падставе пастановы суда, або па загаду пракурора. Выбарчыя правы мае кожны грамадзянін, які мае 18 гадоў.

Выбары ў законадаўчыя органы зьяўляюцца агульнымі, роўнымі, простымі і тайнымі.

Агляд сьвяткаваньня першага мая.

1 майскае сьвята працоўных сёлета прайшло пад знаком выяўленьня салідарнасьці і арганізаванасьці дзеля абароны ад наступа фашызму. На ўсім сьвеце дзень гэты прайшоў вельмі урачыста і парадак і спакой ня быў нідзе нарушаны, апрача Баўгарыі, Палестыны, дзе дайшло да крывавых падзеяў.

Падамо паводле „Работніка“ кароткі агляд прабегу, гэтага сьвята ў краі і загранiцай.

Ува Францыі дзень 1 мая прайшоў спакойна. У галоўных рабочых асяродках большасьць работнікаў на працу не зьявіліся. Пасьля поўдня ў Парыжу адбыліся вялікія рабочыя мітынгі.

У Гішпані дзень 1 мая абходзіўся, як афіцыяльнае сьвята, пры поўным спыненьні працы. У сталіцы прайшла дэманстрацыя ў якой удзельнікам каля 250 тысячаў асобаў. Паход йшоў 2 з паловаю гадзіны. На чале маніфэстантаў йшлі павадыры сацыялістаў з Ляріо Кабальлеро на чале.

У Сталіцы Савецкага Саюзу ў Маскве сьвяткаваньне адбылося ў разьмерах значна шырэйшых чым у папярэдніх гадох. На Чырвоным Пляцу адбыўся вайсковы парад і прысяга рэкрутаў. Пасьля войска прайшло каля 1½ мільёнаў арганізаваных работнікаў.

У Амэрыцы, ува ўсіх вялікшых гарадох адбыліся паходы. Лік удзельнікаў паходу ў Нью-Ёрку аблічаюць на 250 тысячаў. Першы раз у 1-майскім паходзе ўдзельнічалі камуністы.

У Польшчы ў дзень 1 мая выявілася салідарнасьць працоўных гораду і вёскі, пры чым у сьвяткаваньні і паходах удзеньнічалі ня толькі сяляне ўжо зьвязаныя з работніцкім рухам. У рады паходаў ўліліся новыя групы сялян з „Страніцтва Людовага“ якія прыйшлі, каб выявіць сваю салідарнасьць з рабочай клясай.

У рады паходаў сталі і новыя сілы маладога пакаленьня, якія раней былі ў іншым лягеру, гэта—Легіон Маладых і Лявіца дэмакратычнае моладзі.

Другое, на што трэба зьвярнуць увагу, гэта ўзаровы парадак, якім адзначаліся паходы. Масы работнікаў сялян і працоўнае інтэлігэнцыі выказалі суровую дысцыпліну і паказалі, што „вуліца“ здолее выконываць бяз пратэстаў і бяз ніякіх падзей, загады сваіх павадыроў“.

У Варшаве ня было, аднаго супольнага паходу ўсіх работніцкіх арганізацыяў—адбылося некалькі самастойных цаходаў. Найвялікшым быў паход ППС., у якім налічвалася каля 50 тысячаў асобаў.

У Кракове адбыўся адзін супольны паход пры удзеле 30 тысячаў зарганізаваных работнікаў і працоўнае інтэлігэнцыі.

У Львове дзень прайшоў ў настроі, якога не памятуюць найстаршыя. У шэрэгах маніфэстацый, якія налічывалі да 40 тысячаў, ішлі працоўныя — палякі, украінцы і жыды. Апрача чысто работніцкіх арганізацый удзельнічалі там і групы сялянскай моладзі з „Віці“, Саюз Польской Дэмакр. Моладзі—левіца і Легіон Маладых. З.З.З. адбыло спачатку самастойны мітынг, а пасьля далучылася да супольнага паходу, які йшоў з сьцягамі абвітымі жалобай. Аркестры ігралі хаўтурны марш.

У Лодзі пад 1 майскімі сьцягі сабралася каля 80 тысячаў зарганізаваных работнікау.

У Вільні адбыўся адзін суполны паход ўсіх работніцкіх арганізацый і саюзау і працоўнае інтэлігэнцыі, у якім удзельнічалі і беларусы. Паход налічваў каля 10 тысячаў асобаў. Падчас паходу выяўляліся сымпаты і прыхільнае адношэньне яго ўдзельнікаў да беларускага вызваленчага руху.

З Польшчы.

Пахароны сэрца Маршалка Пілсудскага.

12 траўня ў Вільні адбылася жалобная урачыстасьць пахароны сэрца Маршалка Пілсудскага і яго Маткі у спэцыяльна пабудаваным маўзалеі на Росах. На урачыстасьці былі: Прэзыдэнт Рэспублікі, Урад, Сойм, Сэнат, прадстаўнікі вышэйшых польскіх школ, вайскавых часьцей, суд, адвокатура і многа дэлегацый з усіх канцоў Польшчы. Пасьля таго, як цела Маткі і сэрца Маршалка было зложана у маўзалеі Пан Прэзыдэнт сказаў перад мікрафонам прамову аб заслугах Пілсудскага для ускрашэньня і узмацаваньня польскай дзяржаўнасьці.

10-лецце Прэзыдэнта на сваім посту.

Па усёй Польшчы адбылося 3 чэрвеня сьвяткаваньне 10-лецьця на посту Прэзыдэнта проф. І. Мосьціцкага.

Зьмена Ураду.

15 траўня наступіла зьмена Ўраду, аб якой ужо даўно хадзілі чуткі. На чале новага Ўраду стаў гэн. Славой-Складкоўскі, які адначасна абняў і тэку міністра Ўнутраных Справаў. Дасёлешні прам'ер п. М. Касьцялкоўскі ў новым Ўрадзе стаўся Міністрам Працы і Грамадзкае Апекі. Наступіла зьмена і ў Міністэрстве Гандлю і Прамысловасьці і Справядлівасьці. Рэшта міністэрстваў пазасталіся ў старых руках.

Надзвычайная сэсія Сойму.

30 траўня дэкрэтам Прэзыдэнта адчынена надзвычайная сэсія Сойму і Сэнату для разгляду шэрагу спра-

(Далей на ст. 6 ай).

* * *

Распыліў па небе хмаркі вецер,
пыл з дарожак каляінак выцер.
Яшчэ раз ўздрыгнуў лісьцём асіны
ды схаваўся ў куст, як кошка зьвінны.

А у кусьце тым чаромха ў цьвеце —
ў першы май з ёй цалаваўся вецер.

Йшоў Мікола позьненька да дому
і што думаў... думаў — эх, вядома,
каб зайсьці як да старэнькай хаткі...
Любым сынам быў адзін у маткі...

Кроў прарваласяізноў--і хустка бела
чырванела ў хлопца, чырванела...

І не скажа майскі вечар людзям,
як зямелька цалавала грудзі...
Ой ня скажа бярозка пахіла,
колькі год зязюля налічыла...

Шапацелі кусьцікі наўкола,
шкадавалі моцна знаць Міколу —
і падкраўшысь ціха, ціха вецер
пот з самлелага хлапчыны выцер...
Шчабятаў вясёлы салавейка.
Быў цудоўны першамайскі вечар ..

М. ВАСІЛЁК.

Над паласой.

Ціха аер над ракою
цёплым ветрам калыхала,
і над соннаю зямлёю
ноч далёкаю зарою
панад борам дагарала.

Зоры — іскры агнявыя,
сонцам гашаныя, тлелі; —
толькі штось шнуры вузкія,
толькі нівы залатыя
ўсхваляваныя шумелі.

Гаварылі, што араты
іх ў астрозе. Ня прышлося
збор дакончыць небагаты;
аб нядолі яго хаты
разшумелася калосьсе.

І над межамі вузкімі
гора ветрам паняслося,
і зярнятамі цяжкімі,
як сьлязамі залатымі,
ціха плакала калосьсе.

1934 г.

МАКСІМ ТАНК.

Аб беларускай поэзіі.*)

Беларуская паэзыя надта маладая. Янка Купала, Якуб Колас і пазьней прыступіўшыя да іх Цішка Гартны, Зьмітрок Бядуля, Максім Багдановіч фактычна былі яе творцамі.

У мінулым, да рэвалюцыі 1905 г. яна была прадстаўлена некалькімі іменамі. Найболей выдатныя з іх — Дунін-Марцінкевіч і Багушэвіч. Але іхняя літэратурная спадчына не прадстаўляе вялікшай мастацкай вартасьці ні па яе паэтыцкім формам, ні па свайму ідэолёгічнаму зьместу. Творчасьць Д.—Марцінкевіча накіравана галоўным чынам, на замацаваньне існаваўшага тады прыгоннага ладу, на сьціраньне вострых вуглоў пры ўзаемаадносінах паднявольнага селяніна і прыгонніка - абшарніка. Болей радыкальны і дэмакратычны быў Багушэвіч. У яго вершах праяўлаюцца народніцкія ноткі і матывы нацыянальнага адраджэньня беларускага народу.

Паэзія Я. Купалы і другіх сучасных яму паэтаў, выйшаўшых з нізоў працоўнага народу, зьяўляецца сапраўдным голасам гэтага народу. Гэта голас пратэсту супроць сацыяльнага і нацыянальнага уціску, голас жальбы пра цяжкую долю бедняка—беларуса, заклік да нацыянальнага адраджэньня і да барацьбы з самаўладствам. Паэзыя гэтая уся прасякнута шчырым і глыбокім пачуцьцём, жывою праўдаю, бо праз яе падавала голас сапраўднае гора працоўнага народу.

Але нацыянальны уціск, проці каторага пратэставалі беларускія паэты так званай „нашаніўскай пары“—Купала, Колас і другія, зьяўляўся для іх вялікай небяспекаю: „ён кіраваў іх на шлях вузкага нацыяналізму. Гэтая паэзыя пераважна сялянская. Адсюль другі вывад, што беларускія паэты ня бачылі сацыяльнага разслаеньня у сялянстве, успрымалі яго, як адзінае цэлае. У выніку: — рэакцыйная тэорыя самабытнасьці беларускага народу і адсутнасьць клясавай барацьбы ў сялянстве.

Пасьля кастрычнікавай рэвалюцыі зьяўляецца цэлая плеяда ўталентаваных паэтаў, як Чарот, Александровіч, Трус, Броўка, Глебка, Крапіва. У іхняй паэзыі чуецца пульс новага творчага жыцьця. Яны шукаюць новых шляхоў, ставяць новыя праблемы, атакуюць ранейшыя нацыяналістычныя пазыцыі беларускай паэзыі.

Барацьбу проці беларускага нацыяналізму, за кіруючую ролю ў рэвалюцыі рабочае клясы, першы пачынае Чарот у сваей цудоўнай паэме „Босыя на вогнішчы“. Ён першы пралетарскі паэт у беларускай літэратуры.

Змаганьне проці рэакцыйнага беларускага нацыяналізму, закончылася поўнай перамогай над ім і згуляла вадатную ролю ў разьвіцьці беларускай савецкай паэзіі. З вузкіх нацыяналістычных рамак яна выходзіць на шырокі прастор сацыялістычнага будаўніцтва. Да гэтага трэба дадаць, і старыя беларускія паэты—нашаніўцы як народны паэт Янка Купала, прадаўжаюць ісьці па шляху свайго творчага разьвіцьця і ідэйнага росту.

Беларуская поэзыя мае вялікія посьпехі і ў напрамку павышэньня якасьці яе. Ад плякатнай схэматычнасьці, ад агульнай дэкляратыўнасьці, слоўнага шума і рытарычнасьці, чым яшчэ нядаўна грашыла беларуская паэзыя, яна пераходзіць да жывой канкрэтнасьці, да рэальнага людзкага пачуцьця. Разам з тым поэты, асабліва маладыя — Александравіч, Глебка, Броўка, Хадыка і Кулешоў, у значнай меры апаноўваюць і самай тэхнікай верша: мэлёдыкай, рытмікай, мэтафарычнасьцю слова, паэтыцкай лексыкай і яе вобразнасьцю. Цудоўнай ілюстрацыяй да гэтага зьяўляецца нядаўна выпушчаная кніга вершаў Броўкі „Прыход гэроя“. У яго вершах, за невялікімі выняткамі, чуецца сапраўдны поэт, ў іх чуюцца сьвежы голас, навізна вобразаў, глыбокая іронія, жорсткая праўда („1914 год“) і трафнасьць слова. Цудоўным лірыкам, хоць і не зусім закончаным, паказвае сябе малады поэт Хадыка. Паважнасьць тона чуецца у вершах Глебкі і Кулешова, якія сур'езна адносяцца да пытаньняў поэтыцкай творчасьці. Але гэта яшчэ не азначае, што беларускія поэты ужо наблізіліся да вяршын поэтыцкай творчасьці. Беларускую поэзыю, ў асобах яе уталентаваных прадстаўнікоў, чакае яшчэ вялікая праца, каб дабіцца сапраўднага поэтыцкага дасканаленьня і шырокага дыапазону. І гэта адносіцца **да ўсіх** мастакоў беларускага слова **без вынятку**. Да апошняга часу беларуская поэзыя яшчэ церпіць на нястачу шырокага **поэтыцкага кругавіду**. Ёй бракуе шыраты і глыбіні, дзеля ахапленьня жыцьцёвых зьяваў. У ёй назіраецца публіцыстычная сухасьць, слоўная расплывчатасьць, беднасьць сюжэта, няўменьне канцэнтраваць думку і пачуцьцё ў адным суцэльным мастацкім камплексе. Гэтыя недахопы найманей выяўляюцца там, дзе аўтары прабуюць даць вялікае палатно.

Аснаўны недахоп беларускіх поэтаў зьключаецца ў тым, што яны слаба зьвязаны з жыцьцём працоўных мас, сярод каторых адбываюцца грандыёзныя гістарычныя працэсы і родзіцца ў горне вызвольнай працы новы соцыялістычны чалавек. Нашы поэты бачаць гэтыя масы эпізадычна і ня поўна. У іх, ў нашых поэтаў, няма вялікага жыцьцёвага опыту і назіраньня над жыцьцём. Большасьць свайго часу праводзяць ў адных і тых самых абставінах, да каторых ужо прыглядзеліся і каторыя не ўзварушаюць іх. Патрэбна ня толькі вялікая тэарытычная веда у сваёй галіне — а ці многія з нас могуць пахваліцца гэтым? — неабходна **добра пазнаць** жыцьцё, часьцей з ім сутыкацца, зьбіраць матар'ялы, глыбака вывучаць іх, умела карыстацца імі, — і тады наша поэзія, насычаная красачнасьцю арыгінальных жыцьцёвых фактаў і вобразоў, стане поўнакроўнай і поўнацэннай. Толькі тады заіскрыцца яна вясёлкавымі пералівамі, як сонца ў каплі расы.

Я. Колас.

*) Рэдакцыя „Н. В.“ дае перадрук артыкулу нашага Вялікага Коласа „Аб беларускай паэзіі“ уважаючы, што тут у Польшчы нашым поэтам і асаблівакрытыкам, таксама трэба многаму яшчэ вучыцца, першым, каб расшырыць свой поэтыцкі кругавід, а другім, каб даваць здаровую ацэну поэтыцкай творчасьці.

* * *

(З яўрэйскага)

О, не шукай мяне, дзяўчына,
Галубка, мірты дзе растуць, —
Нявольнік я, мой пан — машына,
Пры ёй мае дзянькі бягуць.

О, не шукай мяне ты люба,
Дзе паркі, дзе фантаны б'юць.
Дзе плачуць, дзе скрыгочуць зубы,
Вось там мае дзянькі бягуць.

О, не шукай, мая кахана,
Мяне, дзе птушачкі пяюць. —
Дзе краты, дзе зьвіняць кайданы,
Вось там мае дзянькі бягуць.

Як любіш ты мяне сапраўдна,
Са мной сьмялей у бой ідзі
І прынясі ты сэрцу радасьць,
Жыцьцё маё асаладзі.

К. Х.

Да дня.

(Чытаў аўтар на вечары 15.III 1936 г).

Гэта было так проста,
што нат' ня пісалі газэты, —
толькі ў актах справы стаяла:
родам з Палесься ... год 20 ...
Праўда быў пропуск, —
ці вёска ляжала ў балоце ці ў лесе ...
Рэшта вядома.

За год 20 шмат было дзён.
Ведаў ён —
аб'ездзіў бяз білету далёкія старонкі:
Каранова, Горадзень, Вронкі.
Сам быў сярэдняга росту,
чупрына ляжала і крыва і проста, —
посьля не спадабалася — зьнялі.
Гаварыў ... праўда гаварыў ён мала.
Мо' ня меў ахвоты,
а мо' перашкаджалі краты,
кашаль і сухоты.

Але ўсё гэта глупства,
ня варта нат' успамінаць.
Прыехаў я з дарогі;
шэрай цэглай, шэра муры глядзелі.
Ня першы раз, — а няпрыемна.
Цэлі, нумары ды цэлі ...
Дазорца запытаўся прозьвішча і змоўк.
Гаркнуў спраўна раз, другі замок.
У цэлі я спаткаўся з ім.
Усюды жоўты коляр, цэгла, камень,
Мур сыры, сьцюдзёны, рэгулямін.

Ён сядзеў і ліст пісаў, —
прывітаўся і руку падаў.
Ня было мазоляў — стары госьць.
Белы быў у твары, трохі жаўтаваты —
скура, косьць.
Толькі ў вачох дагарала сінь.
Часам толькі неба можа быць такое,
быццам ад загару, сіня-залатое.

Але прад вачыма
па сьцянам
сырым
з яго папяроскі
пакаціўся
дым ...

. . . .

Гаварылі ноч ўсю напралёт.
Часам гаварыць ёсьць вельмі шмат.
Вецер неспакойна ныў між крат,
і зьвінеў на муры чорны дрот.
А між перарываў ў цішыне,
дождж стучэў вясеньні па вакне,
барабаніў ў шыбы веснаход ...
Ў нас вясна іначай паміж крат, —
пасырэюць муры, камень, вочы,
і мацнейшы кашаль, брат.

А далёка недзе на Палесьсі
зашумелі вольхі і бярозы.
Чулі, як шуміць зялёны шум?
Зацьвілі, як сьнегам, вербы, лозы
паміж неспакойных шэрых дум.
Думы дзесь далёка ў даль пабеглі ...
Цяжка іх пакінуць
сярод
цэглы.

І памалу высахла зямля.
Зарунелі чорныя абрывы.
Цені хмараў вецер гнаў над нівай.
Былі цені хмараў лета дажджавыя ...
Пасьля ліст апаўшы зашумеў,
і паплылі хмары сьнегавыя.

— Што, таварыш, можа сьпіш? —
Тую ноч няспалася і мне.
Цені крат адбіліс на сьцяне.
— Жыць ахвота, брат, ахвота ... —
Мала каму жыць — думаў — ахвота.
Пэўна заблудзілі думкі з дому.
Злез, паправіў я яму салому,
глянуў у твар.
Мне здалося: гасьне у вачох загар,
Мо' закрыўся дымам з папяроскі .,.

Мала каму жыць—думаў — ахвота ...
Заблудзілі думкі, эх, з палескай вёскі ...
А посьля ...
Яшчэ цёмна.
Ня было сьвістка.
З нар спусьцілася белая рука.
— Што, таварыш, сьпіш? —
Эх !.. к чорту гэткая работа!
Сам казаў яшчэ жыць ахвота, —
і раптам пальнуў гэткае глупства ...
Таварыш !..

Гэты дзень спаткаў я ў цэлі сам, —
сам з сваімі думкамі адзін.
Ішлі мінуты, доўгія гадзіны.
Толькі крокі, крокі тут і там.
А ў той дзень далёка за вакном,
часам сьнег кладзецца, ціха так,
нібы белым ценем, мягкім ценем,
толькі сьнег
кладзецца
ціха так.

. . . .

І паслухай, хоць ты сьпіш.
Сяньня — там, далёка, на Палесьсі,
зацьвілі сасонкі ціха ў лесе,
зацьвілі і вербы і бярозы,
пад кудлаты белы ветру шум.

І паслухай, хоць ты сьпіш.
Я не напішу тваім бацьком.
Ў сэрца з капцюрамі, лезьці стыдна,
вырываць надзеі, хоць-бы цень.
Можа
калі глянуць
на гасьцінец:
— Сын, ці не?..
Ў кожным падарожным,
на гасьцінцы шэрым,
паміж жоўтых,
чорных,
белых каляін
вечная надзея застанецца ім.

. . . .

1935 г.

МАКСІМ ТАНК.

Над сьвежай магілай.

На днях у вёсцы Бандары (Горадзеншчына) адбылася сумная хаўтурная урачыстасьць. Памер ад сухотаў малады хлапец Анатоль Самойло. Ня можна абыйсьці моўчкі гэту істоту, сапраўды заслугоўваючую на вялікую пашану за жыцьця, і выкліканы вялікі боль і сум ня толькі у памянёнай вёсцы, але нат і ў суседніх ваколіцах, з прычыны яго передчаснай сьмерці. Гэта быў малады змагар за вялікую ідэю адраджэньня сваіх цёмных працоўных братоў. Знаў яго асабіста, хоць мала даводзілася з ім гаварыць. Рабіў уражаньне заўсёды пранятага глыбокімі думкамі,—ён мала жартаваў, хаця на твары гуляў усьмех. Сын малозямельнага селяніна, гора, нэндза з раньніх гадоў паклалі ў яго уражлівую душу глыбокія разоры. У чым жа яго заслуга. Параўняць яго нізкі ровень агульнай веды, яго малапісьменнасць і тую усьведамляючую працу, адданасьць да магілы справе сьветлай будучыні, тыя прыкладныя поступы сярод свае моладзі і дужа дужа падобных ідэйных культурна-грамадзкіх яго чынаў, з якіх маглі браць прыклад нат' старэйшыя хлопцы, і можна зразумець чаму на паховіны яго сьцягнулася моладзь за 6—8 кілёмэтр. з 7 ці 8 вёсак, зразумець чаму, ён быў такі дарагі. Меў сухоты ад двох гадоў, стаў лячыцца падлячыўся нат' чуў сябе дужа добра але... дужа гаварыць. Скажу адно аб тэй крыўдзе, якую так цяжка пераносіць.

Гэта факты тысячамі, калі за культурна асьветную працу, за працу ў тым кірунку, каб у сувязі з цяперашняй цёмрай, пануючай дужа яшчэ дзе, у кірунку змаганьня з дзікасьцяй, бойкамі, нажамі і г. д., гэткім адзінкам *прыпісваюць камунізм.* Прыкра, алеж — праўдзіва. Залічылі і яго за яго чулую чэсную душу, за яго малады запал паказаць сваім братом, несьведамай моладзі, што ёсьць другое, лепшае культурнейшае жыцьцё, жыцьцё якое падыме нас на вышэйшы ровень побач з другімі народамі. А, ёсьць яшчэ на вёсках гэткія асобы, каторыя, каб зрабіць сабе кар'еру, ходзяць на задніх лапках займаюцца юдашоўскай працай.

Бадалі і яго... „Эх, а як хацеў жыць, калі моладзь пяяла песьні, а ён прад тыднем да сьмерці сядзеў пад сваёй хаткай і слухаў; ён заўсёды ня мог даслухаць да канца, разчуляны зьнікаў—сны яму гаварылі, што хутка, хутка не пачуе іх. Пасьля гэткіх розных даносаў і ўсіх вынікаў, зьвязаных з імі, сілы яго раптоўна пачалі падаць. Цяжка балюча было глядзець, як нявіднае маладое дрэўка, з кареньмі падточанымі чарвякамі, сохне, сохне ў вачох. Яго апошнія словы—а ён гаварыў да сьмерці з хлапцамі, былі: „Хочацца жыць, дачакаць лепшага жыцьця, алеж відаць мне не суджана!.. І заснуў, каб больш не любавацца гэтым сьветам, які так горача жадаў бачыць другім, лепшым, счасьліўшым.

Моладзь сваімі гэройскімі высілкамі у цяперашні цяжкі момант—сабрала потам запрацаваныя грошы, каб пахаваць з музыкай аднаго з тых вялікіх непрыкметных самародкаў, якія гінуць ціха шырока няведамымі.

Дазволу на музыку не атрымалі. І вось пад захад сонейка, жалобная хаўтурная працэсія рушыла з усім вялікім натаўпам на могілкі, якія знаходзяцца побач з вёскай, каб аддаць зямліцы яе маладога ледзь розцьвіўшага сына.

Быў фатограф. Ціха гаманілі старыя высокія хвоі, вартаўнікі дзядоўскіх ды прадзедоўскіх касьцей. Не дзівіліся яны яго сьмерці, яны ведалі ўсё... Ім толькі шкада было гэтай краскі завяўшай без пары. Апускалі труну. Дзесь далёка кукавала зязюля. Па вузенькіх ніўках, па зялёнай руні прабягаў, шаласьцеў вецярок. Сонца заходзіла нацзвычай чырвона. Шумелі старыя хвоі.

Маладому змагару няхай скажа уся працоўная Беларусь: Памяць вечная!.,

М.

Палавічнік.

Поля, як неба шырокае,
Струны - барозны ляглі
і зазывенілі глыбокімі,
песьнямі чорнай зямлі.

Конік ідзе, спатыкаецца.
Думы, як стада варон,
ціха спусьціліся ранішай
на палавічны загон.

Трэба ўзараць ніву чорную,
трэба з сямьёю пражыць,
скібы паднятыя горкія
потам ў засуху паліць...

Ночы няраз недаспаныя
трэба скасіць і зьвязаць,
ў звонка снапы валаваныя
працы палову аддаць...

Цягнуцца думы баразнамі,
чорны змываючы пот,
дзе загарэўся з бярозамі
золатам сінім усход.

З песьнямі сяньня сталёвымі
там распачалі сяўбу.
Нам яшчэ сіламі новымі
трэба паднясь барацьбу.

Поле, як неба шырокае.
Струны — барозны ляглі
і зазьвінелі глыбокімі
песьнямі чорнай зямлі.

Вільня, 6.V.36 г.

МАКСІМ ТАНК.

Да штурму...

Вугля дай ў горны!
І парыў сілы бунтарны і сьвежы
ў нашых жылах з песьняй і ў крыві хай б'ецца.
Агонь запалілі мы поўначчу чорнай.
Да штурму гартуйце жалеза і сэрца!

Песьні дай ў горны!
Трэба і іх напаліць да чырвона,
Дождкам сыпнуць іскры з струнаў - слоў бязконца.
Мы песьняй ударым, як стальлю гартоўнай,
грудзі і рукі сагрэем, як сонцам!...

Путы дай ў горны!
Мы іх ўдарам молата скрышым:
толькі молатам лепшая доля куецца!
Агонь запалілі мы поўначчу чорнай, —
Да штурму гартуйце жалеза і сэрца!

1935 г.

МАКСІМ ТАНК.

* * *

Зялёная траўка з пад сьнегу устала;
шмат кветак вясна ў падале прынясла
і сыпнула жменяй, па сьвежай магіле, —
па сьвежай магіле байца - змагара.

І кожную ночку, вясеньнюю ночку,
шапталіся з ветрам бярозы, чарот;
і золакам ціхім зара абымала
як з ветрам васеньнім будзіўся усход.

ЧАРОМХА.

* * *

Хоць лапцюжнік і сярмяжнік,
хоць ня вучаны мужык,
хоць рука няскладна ходзіць, —
да пяра я не прывык, —

буду я пісаць гаротнік
аб братох, што век цярпяць,
і эмагацца за дзень лепшы
буду песьняй заклікаць.

ЯНКА ЛОСЬ.

* * *

Сонца даль абвеяна
Туманом над нівою.
Я пытаю: дзе яны,
Тыя дні шчасьлівыя?

Б'юць у жылах атамы,
Але рукі скручаны.
Ой, будуць за кратамі
Дзікія заручыны!

Вочы сінь паклікала
Ў высь паднядца сокалам—
Шырыня вялікая,
Шырыня навокала.

Думкі перарэзаны,
Што каціліся хвалямі.
Хаты і бярэзіны —
Дзесь за пераваламі.

Песьня там пасеяна —
Чую пераліва я...
Зноў пытаю: дзе яны,
Тыя дні шчаслівыя?

Ці сярпом і молатам
Звоняць долю весела?
Ці ў краіне волатаў
Волі сьцяг павесілі?

Прыдзе час — і Нёмну я
С'пяю цесьню алую,
Што змаглі мы цёмныя
Дні з ліхой навалаю!

АНАТОЛЬ ІВЭРС.

ЛІТЭРАТУРНЫ КОНКУРС.

Рэдакцыя „Нашай Волі“ вызначыла тры нагроды за найлепшыя апавяданьне з акрэсу летніх працаў на вёсцы.

Апавяданьні прысылаць да 1 жніўня пад сваім дэвізам з далучаным у запячатаны канвэрт прозьвішчам і дакладным адрэсам аўтара; на канвэрце таксама павінен быць напісаны дэвіз апавяданьня. Пажадана, каб апавяданьне можна было зьмясьціць у падвале аднаго, найболей 3-х нумароў газэты.

Досыць бездарожжа.

Кончылася „Падарожжа“, („Калосье“ 2 1936) можа і дзеля таго што М. Машара у ім даехаў да такога бездарожжа, з якога сам, ледзь не жагнаючыся, мусіў адступіць.

Досыць адважна пачынаецца другая частка „Падарожжа“:—„Набок... з дарогі, таўстапузы, ідзе тут з музай пролетар!..“ здаецца чорт ведае які ідзе „wywrotowiec“! Дзівішся толькі, як гэта ён мог уцалець у нашы часы. Але тут зусім іншая рэч: дарога трэба гэтаму „пралетару з музай“ не для якіх—небудзь грамадзкіх пэрспэктыў, а дзеля таго, каб зайсьці да першай-лепшай knайпы:

— „Эх, брат!
Зайдзём ды выпьем чыстай...“

Зразумела, не абходзіцца тут без традыцыйнага, у Машары звароту да музы, а ўжо што гаварыць аб Пэгасах. Будуць яны яго помніць! Ведама, нашаму брату ды дармавая камунікацыя! тут ужо катай пакуль у галаве не закруціцца.

Лепш ў Машары выйшаў вобраз з жыцьця вастрожнага. Тут ёсьць шмат глыбокіх лірычных мейсцаў. Але ізноў-жа ня трэба была турбаваць „музы“, бо у падобных інстытуцыях дзьверы шырака расчыняны, можна і так прайсьці, каб даць вобраз таго жыцьця. Ды хіба Машары ведама, што дзякуючы прагрэсу гэту функцыю яго музы у нашы часы выпаўняе пэўна катэгорыя людзей. І водзяць і возяць спраўна!

Але зноў-жа Машара не патрафіў належна выкарыстаць той матэрыял, які меў пад рук й. З шырокага палатна палітычна-грамадзкага ён выразаў кавалкі, якімі залатаў шмат дзе працёрты жыцьцём падарожнікі, рахітычны сьветагляд. Даў слабыя шкіцы, але не вобраз, мяйсцамі фатаграфічную клішу свайго „я“, якое нат не здае сабе справы з тых гістарычных падзей, якія сяньня адбываюцца. Ён пытае:

„Навошта гэткі бой зацяты
і столькі мук і мук-братоў?— .

Яшчэ ня даў Машара таго вобразу жыцьця, ў якім ён сам паграз, якое праходзіць міма яго, не выклікаючы ніякіх рэакцый, апрача інтэлігэнцка-распоўзлага „какетнічаньня“, мейсцамі з эвангелічнымі цытатамі, альбо голых знакаў запытаньня.

Ня буду тут затрымлівацца на вартасьці ці то з боку мастацкага, ці то з ідэовага (калі прыпусьцім існуюць два бакі незалежныя адзін ад другога) машараўскіх гэрояў, ні на яго падарожжы, на „падарожніцкіх інстытуцыях“, з якіх не адна прынясла столькі „карысьці“ народу, што і на валовай скуры усю ня выпішэм.

Дык калі Машара ня бачыў розьніцы ў цэлых „ізмах“, дык што-ж ужо гаварыць аб людзях, дзе ён „чыстасердзечна“ кажа: не знаем мы — нац-дэмаў і хадэкау (?) ніякіх „філаў“, ані „ізмаў“; або дзе, як новароджаны пытае:

„... Калі заціхне бой заўзяты
у людзкой сям'і па ўсей зямлі
і зьнікне зьдзек, прымус і краты
і спынім торг сабой—калі?

На першае яшчэ можна-б было адказаць, але пытаньне: „і спынім торг сабой калі“?—гэта ужо не пытаньне, а нейкая недарэчнасьць. Не народ сам сабой гандлюецць, а яго прадаюць і купляюць і замест тэолёгічнага „самаачышчэньня“ з таго, чаго няма, лепш пазбыцца тых паразітаў, якія, жыруюць і спэкулююць народам.

І так праходзяць вобразы „падарожжа“: дарога, горад, вастрог і т. д. Аўтар не даў з гэтых урыўкаў цэлага, моналітнага,—прайшоў, як сьляпы па бездарожжы, кінуўшы жменю пытаньняў безадказных. Ані нацыянальная, ані соцыяльная несправедлівасьці не узварушылі яго; ён нат' не пастараўся яе адбіць такой, якой яна ёсьць. Мейсцамі з „ухарскім“ оптымізмам, ці спусьціўшы пакорна галаву паэт прайшоў па лябірынце бездарожжа.. „Яны асуджаны не намі і хутка, хутка дагніюць“...

Мімаволі прыпамінаюцца словы Фэйербаха: хто уцяшае раба... той дапамагае рабаўладальнікам.

„Падарожжа“ гэта не нейкі нясьпелы яблык, гэта *расхлябаная па рыцьвінах бездарожжа цэлая хваробліваяя бязхрыбётнасьць*, далёкая ад жыцьця і шкадлівая. Яна сяньня точыць не аднаго Машару і з гэтай бязхрыбётнасьці і бездарожжа трэба выйсьці на тую дарогу, па якой ідзе да лепшай будучыні увесь народ.

Праўда у пазьнейшых рэчах Машары чуецца мацнейшы грунт, але на гэтым паэт яшчэ ня можа затрымацца. Паэт ня толькі павінен цягнуцца ззаду, ён мусіць стаць у першых радох адраджэнскага руху свайго народу.

На гэтай пазыцыі няма Машары.

Але ня трэба быць аптымістам кажучы, што там Машару яшчэ мы убачым.

Максім Танк.

Вільня 10-V-1936 г.

СУПОЛЬНЫЯ ФРОНТЫ.

У апошнія часы сталася вельмі популярнай справа супольных фронтаў, ня толькі сярод групаў радыкальных, але і сярод рэакцыйных. Нядаўна ў Польшчы паўсталі аж два гэткія фронты. Найбольш рэакцыйныя дзейнікі ў асобах: Вітаса, Падэрэўскага, гэн. Гальлера, гэн. Сікорскага і польскага хадэка Карфантага стварылі супольны фронт на паседжаньні ў габінэце Падэрэўскага. Гэты фронт абымае групы ад правіцовае часткі „Стронніцтва Людовэго“, да эндэцыі і хадэцыі ўключна. З вялікай радасьцю прывіталі гэты фронт эндэцыя, абшарнікі і ксяндзы З другога боку паўстаў сярод моладзі цэнтралевы фронт „Легіону Млодых“, „Звёнзку Польскай Млодзежы Дэмократычнай-Правіца“ і Цэнтральнага Аддзелу „Млодзежы Польскай Партыі Социялістычнай“. Гэтае паразуменьне, хаця-ж і назвала сябе „Абозам Польскай Левіцы“, па сутнасьці не зьяўляецца злучэньнем радыкальных групаў. Адзінай радыкальнай групай зьяўляецца тут П. П. С. Сфармуляваньне дэкляраціі гэтага паразуменьня зьяўляецца агульным і памінае можа найбольш балючыя справы ў Польшчы, як прыкладам, нацыянальнае пытаньне.

Як-бы адказам на гэты фронт было паразуменьне „З. П. М. Д. Левіцы“ і „Звёнзку Незалежнай Млодзежы Социялістычнай“. Гэтыя арганізацыі на супольна ладжаным сходзе прынялі дэклярацыю ідэовую і згадзіліся на далейшае супрацоўніцтва. На ўвагу заслугоўвае не толькі яснае сфармуляваньне сацыяльнае праграмы але і выразная пастаноўка нацыянальнага пытаньня, каторае вырашаецца паводле іхняй праграмы дамаганьнем поўнай палітычнай, культурнай і гаспадарчай аўтаноміі для нацыянальных меньшасьцяў.

* * *

Сьмела і наперад
з адвагаю ўсе
ідзём і не хістаемся
ў цяжкай барацьбе.
Хоць ногі мо змарыліся
ня сойдзем мы на бок.
Далёка чуеш смелы наш
магучы звонкі крок.
І поўны гарту сілы мы
ня страшна ночы цень
над намі і над паўшымі
устане новы дзень.

АНАТОЛЬ ДЗІК.

Капіталістычная гаспадарка.

На 2200 мільёнаў людзей налічваецца 500 да 600 мільёнаў такіх, каторыя прачнуўшыся раніцай задаюць сабе пытаньне, што будуць сяньня есьці. Большасьць другіх-жа жыве наагул так бедна, што жыцьцё гэтае нягодна чалавека, істоты, якая сваім розумам здолела апанаваць сілы прыроды.

У апошнія часы праведзена анкета (апытаньне) ў справе спажывецкіх здольнасьцяў амэрыканскага народу, якая дала вельмі цікавыя вынікі. 76,3 проц. народу Злуч. Штатаў распараджаецца толькі 35,5% грамадскага даходу. З гэтага вынікае, што сучасная „вялікая“ прадукцыя не збліжаецца нават да граніц спажыўчых здольнасьцяў народу.

Няма такім чынам надпрадукцыі, ёсьць толькі недаяданьне, найчасьцей з прычаны немагчымасьці набыць прадукты. Слушна сказана, каліб кожны ў Эўропе, мужчына, жанчына і дзіця, спажывалі нават толькі столька, сколькі патрэбна дзеля падтрыманьня жыцьця, дык „надпрадукцыі“ ня было-б. Тэрмін „надпрадукцыя“ у сучасных варунках азначае толькі, што ёсьць артыкулы, якія не знаходзяць купцоў.

Вырашэньне пытаньня палягае не на тым, — як гавораць нам палітыкі, якія сваю ўладу атрымалі з рук прадуцэнтаў, — каб накіроўваць грамадзкую гаспадарку супроць інтарэсаў спажыўцоў, а наадварот, на ўзмацоўваньні набыўчых здольнасьцяў спажыўцоў. Пад відам абароны інтарэсаў прадуцэнтаў палітыкі большасьці краёў стараюцца павялічываць незапрацаваныя даходы і дзеля гэтага павялічываюць пошліны, на аплаты і падаткі, пакідаючы для спажыўца толькі вочы для плачу. Але вэндза спажыўца выклікае за сабой і нэндзу прадуцэнта, а зямля, якая дзякуючы машынам і поступу веды павінна была-б стацца раем, становіцца толькі вялікай далінай плачу.

Прэзыдэнт Рузвельт, прарок пляновай і ўпарадкаванай гаспадаркі, дае загад зьнішчыць ураджай на $22\frac{1}{2}$ мільёнах гэктараў, і за гэта выплачывае з дзяржаўнай казны адшкадаваньне земляўласнікам. У Флёрыдзе зьнішчаны ўраджай морквы і сэлераў. У Каліфорніі знішчаны ураджай пэрсікаў, ігруш, маліны і ў жніўні 1935 г. $1\frac{1}{2}$ мільёна памаранцаў. У Лёс-Анжолосе 200 тысячаў літраў малака выліта ў каналы. У Злуч. Штатах у 1933 г. выразана 6.220.000 сьвіней і кароў. У Даніі і Галяндыі скаціна выбіваецца сыстэматычна. У Эгіпце нішчыцца бавоўна. У Канадзе ячмень ужываецца на апал, а у Бразыліі да 15 верасьня 1935 году зьвішчана 35.254.525 мяшкоў кавы. У Чылі зарэзана 225 тысячаў баранаў, з якіх аніводзін ня зьедзяны, а колькі сотак тысячаў авечак кінута на разарваньне арлам. У Алясцэ, у Вялікабрытаніі, у Гішпаніі, у Францыі „надмерныя“ ўловы кідаюцца хутчэй у мора замест таго, каб аддаваць іх у шпіталі, прытулкі і безработным. На Цэйлоне спалена 30.000 тон гарбаты.

Нядаўна „Нэв Йорк Пост“ выявіла сьмерць 2.400.000 чалавек ад зьнясіленьня і самагубства 1.200.000, якія не маглі вытрымаць голаду, а ў гэтую самую пору, як пропівага, адначоўваецца знішчэньне 267.000 вагонаў кавы, больш мільёна вагонаў збожжа, 258 мільёнаў кілёграмаў цукру, 26 мільёнаў кілёграмаў рыжу і 25 мільёнаў кілё мяса.

Гэтак выглядае пляновая гаспадарка пры сучасным ладзе.

(Паводле „Le Cooperateur Suisse“)

Карэспандэнцыі.

— ТАЛЬКАЎШЧЫНА, Слонім. павету. Культурны рух у яго арганізаваных формах адышкў у мінуўшчыну. Гарэлка, карты, а нават бойкі былі першымі формамі вонковага выгляду духовае трагэдыі. Але зноў зьмянілася Талькаўшчына і то за кароткі час. Моладзь цікавіцца культурным жыцьцём. Выпісвае часапісы розных нацрамкаў. Але і тут перашкода! Супольнае чытаньне газэт строга забаронена!

— І што-ж мы вінаваты,—кажуць хлопцы—што ня ўмеем чытаць? Школа не дае нам адукацыі, а цяжкія умовы не пазваляюць здабываць веду прыватна—вось і зьбіраемся, каб супольнымі сіламі перамагчы і папоўніць тое, чаго нам бракуе!

А. І.

— ТАРНАПОЛЬСКАЯ гміна, Ваўк. павету. Уся моладзь нашае гміны за невялікім выняткам займае вельмі візкую ступень ў культурным жыцьці пасярод суседніх гмінаў. Кнігі і газэты рэдка трапляюць ў рукі моладзі: якая болей займаецца цёмнай работай. Ужо падросткі узбройваюцца нажамі, пружынамі і малаткамі. У працягу году здараецца не адно забойства. Польскія „кулкі“ і арганізацыі ані якога ўплыву і аўгарытэту ня маюць

Р.

В. ГЛІНЯНЫ, Горадзенскага пав. У нашай вёсцы завяліся „боювкажы“, якія нажом і гірай хочуць „здабыць“ сабе моладзь. Ходзяць па вёскам і разганяюць вечарыны. Сяляне ненавідзяць іх, як найгоршых дзікуноў. Мы нядаўна ладзілі беларускі спэктакль, а яны, напіўшыся, хацелі падчас прадстаўленьня учыніць скандал. Але мы не далі спраўкаваць сябе, спэктакль яшчэ паўтарылі і на другі дзень. Пасьля спэктаклю пачынаюцца напады на паасобных сябраў нашай драматычнай групы. І што пры гэтым вельмі характэрна, яны праходзяць пад лёзунгам: „Выразаць прадажнікаў“. Тут справа ўжо не ў п'янастве. За імі нешта большае, як звычайны выбрык. Вось дзе блізкія сваякі „нашага“ Акінчыца. Мне здаецца, што іх гура — баювкарскі характар прышоўся-б яму па носе. Вось якая гніль у нас завялася.

Стары.

В. МАЛЫЯ-КРАГЛІ, Навагр. павету. Моладзь наша любіць чытаць беларускія газэты. Грошай трохі пасылаем цяпер, будзем рабіць гэта і далей і заклікаць другіх. Толькі цяжка з грашыма: хлапец можа зарабіць ходзячы да двара 70 гр., а дзяўчына 60. І то яшчэ шчасьце, калі прымуць.

Я. Сумны.

— В. ВЫВЕР, Маладэчанскага пав. У нас няма ніякай культурнай арганізацыі, няма бібліятэкі—чытальні. Газэту выпісваем самі, але наш солтыс такі дурны, што не пазваляе чытаць, кажа: — кідайце чытаць, а то будзе блага“! Таксама забараняе перадаваць газэту другім і ўсё пагражае. Вось-жа, браткі сяляне, такі-ж самы бядак як і кожды з нас, а які шкоднік, як выслужваецца!

Вяскоўцы.

В. ПАЎБЕРАГ, Навагрудзкага павету. Моладзь нашае вёскі вельмі цікавіцца чытаньнем беларускіх газэт і найболей часу праводзіць за кніжкамі і газэтамі. Нам здаецца, што толькі гэта паставіць нас на шлях лепшае будучыні.

Я. Зорка.

В. БАЯРЫ, Пастаўскага павету. Жыхары нашае вёскі ўсе Беларусы, у большасьці малазямельныя. Калі настане вясна, дык няма кавалка хлеба для дзяцей. Ня гледзячы на такую бяду саквэстратар і ня вылазіць з вёскі, цягнець апошнюю карову. Мужчыны, а такжа хлопцы ня зважаюць на бяду, граюць ў карты і п'юць гарэлку, трацячы здароўя й грошы. Праўда ёсьць і сьвядомыя сяляне, каторыя любяць пачытаць, альбо паслухаць беларускую газэту, як „Наша Воля“. Заклікаю дарагую моладзь, каб кінула пустыя гульні, а узялася за чытаньне беларускіх газэт і кніжак. А такжа звяртаюся да дзяўчат, каб узяліся такжа за культурна-прасьветную працу.

Вясковец.

СЕНЬКІВІЧЫ, Косаўскага павету. Моладзь у нашай вёсцы апошнімі часамі зачала піць гарэлку, і біцца. Нават падзялілася на дзьве групы, асобна робіць вечарыны. У нашай вёсцы ёсьць пару асоб, якім залежыць, каб ніколі нашая моладзь ня жыла ў згодзе, а білася. Дарагая моладзь, гэта не нашыя прыяцелі, і мы іх не павінны слухаць.

Давайце мы лепей вазьмемся за лепшую працу, як калісь нашае старэйшае пакаленьне ў гуртку ТБШ; будзем жыць у згодзе, тады ўсё пераможам.

Селянін.

З усяго сьвету.

— У першых днёх траўня адбыліся выбары ў эгіпскі парлямэнт. Перамаглі Вафдысты (незалежныя нацыяналісты). Перамогаю Вафдыстаў вельмі занепакоілася Англія, баючыся, што Эгіпт захоча зусім скінуць з сябе англійскую „апеку“.

— 16-га траўня адбылося ў Брукселі паседжаньне экзэкутывы II Інтэрнацыяналу. На паседжаньні пастаноўлена завастрыць барацьбу абароны дэмакрацыі проціў наступу фашызму-гітлерызму.

— У няміласьць гітлероўцаў папаў слаўны нямецкі інжынер Экэнэр, які будаваў і кіраваў вялікім цэпэлінам. Гітлероўцы закідаюць Экэнэру, што ён ня ёсьць лёяльным да Гітлера.

— Англійская незалежная прэса цьвердзіць, што Ліга Нацыяў ужо зусім збанкрутавала. Немагчымасьць абароны Абісыніі перад італьянскім імпэрыялізмам аканчальна даказала, што Ліга Нацыяў ёсьць зусім бязсільнаю.

— Заступнік старшыні ваеннае камісыі нанкінскага ўраду, маршал Фэнг-Юг-Сунг заявіў англійскаму карэспандэнту, што толькі саюз Кітаю з Саветамі змогбы стрымаць японскі наступ на Кітай.

— Францыя і Англія паслалі свае засьцярогі Італіі, проціў заваеваньня Абісыніі.

— Італіянскі кароль Віктар Эмануіл абвесьціў 9 траўня абісынскім імпэратарам.

— 13-га траўня ў цэлай Грэцыі абвешчана агульная забастоўка. Работніцкія саюзы дамагаюцца павялічэньня заработнае платы.

З газэт.

— „Dziennik Wileński“ з дня 10.VI 1936 г. падае, што варшаўскі аддзел польскага саюзу вучыцялёў, на агульным сходзе, аднагалосна пастанавіў далучыцца да цэнтралі профэсыянальных саюзаў (рабочых), якія стаяць на грунце клясавай барацьбы. Падобныя рэзалюцыі вынесьлі вучыцельскія аддзелы Кракова, Хойніц, Ўроцлава.

— Памешчыкі Палесься („Słowo“) зьехаўшыся ў Пінску, ухвалілі падтрымаць урад гэн. Складкоўскага, бо ён не прарочыць падзелу маёнткаў. Як бачым, каму што—а памешчыкі—абы ім землю аставілі. Хай сабе людзі на вёсцы душацца на шнурох, недаедаюць усё жыцьцё—абы ім абшарнікам сыта было.

— Як падае „Illustrowany Kurjer Codzienny“ з дня 10.VI-1936 г. прадстаўнікі польскай незалежніцкай арганізацыі „Zarzewie“ на з'ездзе прызналі — што на дарозе 18 гадоў (1918 год. — калі яны бароліся за Польшчу—я 1936 год.—калі ены радзіліся на з'ездзе) згубілі Польскі Народ і пастанавілі яго шукаць.

З Польшчы.

(Працяг).

ваў, а ў іх ліку і справу паўнамоцтваў для Ўраду, да выдаваньня дэкрэтаў да восені, г. зн. да склiканьня звычайнай буджэтнай сэсіі.

На першым паседжаньні выступіў з кароткай прамовай прам'ер гэн. Славой-Складкоўскі, які зазначыў, што яго урад, як і папярэднія, будзе кіравацца наказамі Маршала Пілсудскага і перадусім зьверне ўвагу на абарону дзяржавы, а пасьля на беззабоцьце, якому абвяшчае бязлітасную барацьбу.

Палітычныя працэсы.

У акружным судзе ў Радоме адбываецца зьвязаны з г. зв. „падзеямі ў Прытыку". На лаве абвінавачаных 43 селян і 14 жыдоў. Паводле акту абвінавачаньня, у м. Прытыку ў кірмашны дзень адбыліся антысэміцкія разрухі, падчас якіх адзін селянін і два жыды былі забітыя.

У Катавіцах адбываецца працэс 115 сяброў Нямецкіх Нац.-Сацыялістаў. Усе абвінавачываюцца ў здрадзе і імкненьні адарваць ад Польшчы Горны Шлёнск.

Кангрэсы барацьбы з антысэмітызмам.

13 чэрвеня меліся адбыцца ў Варшаве 2 кангрэсы барацьбы з антысэмітызмам, якія ладзілі Бунд і Поалей-Сыён. Улада ў апошнія дні дазволу на гэтыя кангрэсы не дала.

Аб прамове г. Рыдз-Сьміглага.

На зьезьдзе Легіяністаў гэн. Рыдз Сьміглы выступіў з прамовай, якую прэса ацэнівае, як пачатак новай унутранай палітыкі Польшчы. Прадбачыцца зьмена закону аб выбарах у Сойм і Сэнат.

Кангрэс Абароны Культуры.

16 і 17 траўня ў Львове адбыўся кангрэс прадстаўнікоў навукі, літэратуры і мастацтва, прысьвечаны справам абароны культуры.

З беларускага жыцьця.

— МАТУРА Ў БЕЛАРУСКАЙ ФІЛІІ. 28 траўня скончыліся матуральныя экзамены у Беларускай Філіі Дзяржаўнай Гімназіі ім. Ю. Славацкага. З дваццацёх шасьцёх дапушчаных да экзаменаў 4 асобы пасьля пісьменных адпала. Экзамены зложылі: А. Акаронка, В. Говар, П. Гірыс, С. Грыцук, А. Дарафейчук, А. Дубовічанка, В. Ярмалковіч, Х. Здановіч, Т. Іванкевічанка, У. Кароль, У. Касоўскі, І. Ламеко, В. Люсьцібэр, В. Панагайба, У. Панько, Л. Пауль, Першукевічанка, З. Рагулянка, А. Сечка, Н. Тарас, Чэльевіч, І. Прасьняк. Апрача вучняў гімназіі складалі матуральныя экзамены экстэрысты: М. Мінкевіч і С. Падагель.

— КАНЕЦ ШКОЛЬНАГА ГОДУ. У Беларускай Філіі школьны год закончыўся 1 чэрвеня, дзеля таго, што будынак Гімназіі патрэбны Т-ву Турыстычнай Прапаганды. Абвестку аб уступных экзаменах падае у гэтым годзе ужо не Гімназія ад сябе, а Т. Б. А. Раней падавала абвесткі аб варунках прыйма Дырэкцыя Гімназіі, як тады, калі Гімназыя меля канцэсыянера, так і пасьля таго, як сталася Дзяржаўнай.

— „КАЛООСЬСЕ". Выйшла з друку 2-я кн. за 1936 г. У гэтай кніжцы часапісу асабліва багата прадстаўлена поэзія М. Танка—10 бачын. Далей ідуць вершы Машары, Арсеньневай, Васілька, Бярозкі, Быліны Я. Пачопка сваім вершам „Смерць" хоча нагнаць страху на чытача, але, прачытаўшы яго, ніякага ўражаньня не застаецца, апрача зьдзіўленьня, як гэта так выходзіць, жто сьмерць

„шчырыць рот бяззубы
І скрыгочуць зубы"...

Канчаецца літаратурная частка апавяданьнем Я. Бурака—„Шчасьце". Сужэт нейкі экзотычны (чужаземны), з нявольнікамі, танцоркамі пахучымі зёламі. Пашто гэтая гульня ў экзотыку, калі можна браць тэмы з жыцьця работнікаў, якое павінна быць добра знаёма аўтару. Апрача таго само апавяданьне засьмечана барбарызмамі (чужымі славамі), над якімі трэба доўга думаць, каб усё-ж такі нічога не зразумець. Вось для прыкладу:

„Пасьля падрабязнае *аналізы* духовых *працэсаў* праз *прызму зьменнасьці вонкавых зьявішчаў*, ён *сынтэтычна* канчаўся наступнай *аксыёмай* і г. д.

А яшчэ рэдакцыйная калегія належыць да „чысьціцеляў" беларускай мовы!

З публіцыстычных артыкулаў на першае мейсца выбіваецца артыкул Мгр. С. Аленьчука, „Крытычныя увагі да артыкулу „Цені і блескі". А. Станкевіча". Новае у „Калосьсях" валачобная песьня з нотамі, апрацаваная Галкоўскім для хора, якая мае дапаўняць артыкул Р. Шырмы аб валачобных песьнях.

— НА ЛІТЭРАТУРНАЙ ГОРЦЫ на Росе 6 чэрвеня адбылося адсланеньне памятніка на магіле беларускага поэта К. Сваяка (кс. Стэповіча).

ВЫБЕГ Б.С.С. У НАВАГРАГЧЫНУ.

За прыкладам прошлага году Беларускі Студэнскі Саюз У.С.Б. з мэтаю пазнаваньня Роднага Краю ладзіць сёлета турыстычны выбег сяброў і сымпатыкаў у Наваградчыну.

Зборка 12.VII б. г. ў вёсцы Валяўцы (3 км. ад возера Сьвітэзь) каля царквы а гадз. 11.

13.VII — над возерам Сьвітэзь.

14.VII — Сьвітэзь — вёска Вароньча — м-ка Цырын (прыблізна 20 км.)

15.VII. — Цырын — в. Далматаўшчына — м-ка Турэц — м-ка Ярэмічы над Нёмнам (25 км.)

16.VII — м-ка Ярэмічы — уздоўж Нёмна і Налібоцкае пушчы да Шчорсаў, — у глыб пушчы — возера Кромань (20 км.)

17.VII — Кромань – м. Любча (20 к.)

18.VII м. Любча, м. Негневічы. (10к.)

19.VII Негневічы — Наваградак 20км.) Разьвязаньне выбегу.

„Першыя зерняткі".

У папярэднім нумары „Нашай Волі" мы падавалі вестку аб выхадзе з друку беларускай граматкі, „Першыя зерняткі", Сяргея Паўловіча.

Як і ўсе кнігі Паўловіча, так сама і гэтая, уложана і выдана надта старанна і акуратна. Нават з вонкавага боку кніжка пакідае прыемнае ўражаньне: выдана на добрай паперы, мае чысты друк і багата ілюстравана ўзапраўды па мастацку зробленымі малюнкамі. З боку зьместу аўтар справіўся са сваей задачай, як найлепей. Уся труднасьць гэтае працы палягала на тым, што кніжка прызначана не для школы, бо мы іх ня маем, а для хатняга навучаньня. Гэта значыць ня толькі для дзяцей школьнага веку, а можа нават і пераважна для тэй моладзі, якая пазастаецца за школай, або канчыўшы польскую школу праз год часу робіцца паўторна няграматнай.

Дзеля гэтага па за лемантарнай часткай даецца багатая чытанка для дзяцей з пад'аддзеламі: забавы дзяцей, Беларусь і беларусы, прырода і праца на Беларусі, культура і поступ, вучэньне — сьвет, нявучэньне — цьма. З боку ідэйна пэдагагічнага — чытанка на вышыні заданьняў: кожны верш ці апавяданьне стварае настроі, у якіх адчуваецца глыбокая пашана да нашай працоўнай Беларусі. Для чытанкі выкарыстаны адпаведныя творы нашых поэтаў — ад клясыкаў Купалы, Коласа і канчаючы самым маладым — Максімам Танкам. Аднак побач з гэтым аўтар не ўсьцярогся зрабіць пару памылак.

Першае, зьмешчаны верш Уніцкага „Вясной", — няўдалая перафразіроўка такога-ж самага вершу З. Бядулі.

Для прыкладу страфа вершу Уніцкага:

Весялей глядзяць сядзібы,
дзеці — з песьняй на двары...
на лужку авечкі скачуць,
а ягняткі — мэ-мэ-мэ!

А вось адпаведная страфа ў Бядулі:

Шэпчуць дрэвы. Грае рэчка.
Квокчуць куры на двары.
Скок і скок на луг авечка,
Брыкне, крыкне: мэ-мэ-мэ!

Для такой важнай рэчы, як кніжка для дзяцей, дзе даюцца пачаткі азнаямленьня з роднай поэзыяй, браць, кажучы далікатна, недарэчнае насьледаваньне заместа цудоўнага арыгінала, гэта ёсьць прыкры недагляд. Апрача таго, Бядуля занадта вялікі мастак слова, каб рабіць замену на нейкага Уніцкага.

Па другое: вершы нашага песьняра М. Машары „Вясковая хата" і „У хаце", дзе даюцца мастацка праўдзівыя малюнкі нашай вясковай галіты знаходзяцца ў поўнай супярэчнасьці з апісаньнем сучаснай вёскі ў артыкуле „Вёска даўней і цяпер". Паводле апошняга вельмі ідэальна „ужо добра ў нашых хатах": падлога з дошак, табурэты, крэслы, шафы, камоды, лямпы і г. д. Але ці многа такіх хатаў? Можа некалі дачакаемся — гэта іншая рэч.

Аднак такія, па-нашаму, рэдакцыйныя недагляды нісколькі не абніжаюць вартасьці кніжкі.

Трэба яшчэ дадаць, што аўтар дае для азнаямленьня, побач з азбукай гражданкай і лацінку, і для прыкладу верш „Вясковыя дзеці" надрукаваны аднэй і другой. Толькі чамусь-ці „Б. Крывіца" (№ 18) капнула сьлязу, што граматка адстрашыць ад сябе мільён каталікоў беларусаў, дзеля таго, што надрукавана гражданкай, „адвечным доказам", што гэта „рускае маскоўскае". Каталіцкая „Б. Крыніца", маючы доступ да каталікоў, павінна вытлумачыць, што ў той час, калі Масква была яшчэ вёскаю, ужо Фр. Скарына надрукаваў біблію па-беларуску гражданкаю. Так дзеля чаго такія страхі? Тым балей, што ў адным з далейшых нумароў „Б. Крыніца" сама прызнае, што польскі нацыяналізм карыстаецца лацінкай, як срэдствам для вынарадаўленьня беларускага народу. *В. М.*

ВЕРШАВАЯ СКРЫНКА.

МІХАСЬ ЛІСТ: Рытміка: на палову апанавалі. Тэма апрацавана слаба, думка не ясная. І, як-бы на агульнае рыштаваньне не начэплівалі найбольшую колькасьць слоў, верш, бяз ясна праведзянай думкі, мастацка апрацаванага языка і формы, ня будзе яшчэ вершам.

ДУБРОВІЧ: Больш чытайце. Тое, што напісалі гавора толькі аб тым, што хочаце пісаць, а гэта ўжо задатак, каб навучыцца. Пішэце менш, але лепш апрацоўвайце.

А. ПОБЕДІНСКІЙ: Вершы вашы — стылізацыя народных — толькі шкада што, адкінуўшы мастацкія вартасьці народнай песьні і іх соцыяльны зьмест, не далі ў замен нат' і паловы, таго, што можна было даць. Агулам, як на першы раз—не блага. Пішэце.

ЗВАНАР: Пара адарвацца ад кветак, ды ад хмар, бліжэй падыйсьці да жыцьця. Ці яно так ад вас далёка, што, каб яго ўбачыць і апісаць трэба лезьці на такія кволыя драбіны, як хмары і т. п. прылады вашай паэзыі. Бліжэй да жыцьця, тым больш, што вы можаце пісаць, і некаторыя рэчы Вам удаюцца. Прысылайце больш матэр'ялаў.

М. ЗАСІМ: За вершы дзякуем. Друкуем. Менш ужывайце ў вершах „польска-беларускай" трасянкі".

М. ПАДБЯРЭСКІ: Пішэце. Матэр'ял прысланы мо' выкарыстаем у наступных нумарох. Добра яшчэ і тое, што пішаце прозай на тэмы блізкія і добра Вам знаёмыя.

А. ІВЭРС: За вершы дзякуем. Выкарыстаем. Толькі з некаторымі вершамі катастрофа: („На прадвесьні"). Проста жыўцом узятыя з Васілька, з Ільляшэвіча і яшчэ раз з Васілька; або „па голре лебядзей" — жывы. Есенін. Не радзім фатаграфаваць, бо маеце свой талент.

ЯНКА ЛОСЬ. Пісаць пішэце, але больш апрацоўвайце свае тэмы, хоць-бы дзелятаго, што яны ўжо апрацаваны добрапраз папярэдніх пісьменьнікаў таму ў падобных выпадках мусіце даваць нешта новае, арыгінальнае, сваё каб не рабіла ўсё гэта ўражаньня нейкага паразвону і то горшага гатунку

КІСЕЛЬ ВАСІЛЬ: Вершы да друку яшчэ не надаюцца. А над папраўкай трэба больш працаваць, як над імі працаваў сам аўтар. Старайцеся меньш напісаць, але больш сказаць, больш зьместу ўлажыць у кожнае слова.

К. Х.: Вершы добрыя. Друкуем. Праўда ў некаторых вершах шмат лёзунгаў, перажаваных, збітых, што вельмі абніжае агульнае ўражаньне. Некаторыя вершы робяць уражаньне зрыфмаванай прозы, як: „Дай руку"... Адзін з лепшых, арыгінальных вершаў гэта „Узьвей вецер"... які на жаль ад незалежных ад рэдакцыі прычын зьмясьціць няможна.

Я. СУМНЫ: Верш апрацаваны добра. толькі ўжо не актуальны, а тэма перарасла тыя параўнаньні ў якія замкнуў яе аўтар

АНАТОЛЬ ДЗІК: Вершы слабыя г. зн. што над імі трэба працаваць больш зьвярніце ўвагу на Ваш верш які друкуем, параўнайце з арыгіналам. Рэдакцыя ня можа перапрацоўваць усе матэр'ялы. Трэба кожнае слова адважыць пакуль напісаць, — каб верш меў вартасьць, ясна праведзяную думку. Зьвярніце ўвагу на мову вершаў, якія друкуюцца. Можна зрыфмаваць усю палітэканомію, але гэта яшчэ ня будзе паэзыяй.

На пытаньні Вашы з пэўных прычын адказу рэдакцыя даць ня можа.

С. ХМАРА: Вершы некаторыя ад незалежных ад нас прычын ня можам зьмясьціць. Вельмі добрая рэч „Заванілі" якую ў наступным нумары пастараемся выкарыстаць.

ЧАРОМХА: Больш чытайце, а перадусім апануйце мову. Зьвярніце ўвагу на вершы, якія друкуюцца ў „Н. Волі" і глядзіце адказы другім.

Паштовая скрынка.

Сяўбіту з пад Маладэчна Мусіце яшчэ шмат папрацаваць. Чытайце чым-больш беларускіх пісьменьнікаў.

Бядзе. Карэспандэнцыя Ваша цікавая, але па прычынам ад нас незалежным зьмясьціць ня можам

Пакрыўджанаму. З прычын ад нас незалежных карэспандэнцыю зьмясьціць на можам.

Бакачу. Газэту высылаем акуратна, пастарайцеся высьвятліць гэту справу на пошце. Прозьбу Вашу што да дэкляарацьяў перадалі ў школьны сэкрэтар'ят.

Лаврыновічу П. Карэспандэнцыі Вашы будзем ахвотна зьмяшчаць Ацэнку Вашых твораў знайдзеце у наступным нумары газэты.

Моладзі в. Гарны, Гарадзенскага павету. Прозьбы вашай па прычынам ад нас незалежным споўніць ня можам.

Лукашэвічу Б., Майсевічу К., Лопату В., Турку С., Жыгалу М., Власавсу А., Нестору Ул., Калесьніку К. прозьбу спаўняем.

Якімовічу Я., Галашэўскаму Я., Смуразе Я. газэту высылаем акуратна, пастарайцесь высьвятліць гэту справу на пошце ці у солтыса.

Вёска Выверы—пры карэспандэнцыі павінен быць паданы дакладны адрас таго, каторы яе піша і псэўдонім, якім падпісвае карэспондэнцыю.

Вуху. Карэспандэнцыю Вашу з прычын цэнзурных зьмясьціць ня можам.

Бурстальгому В. За пажаданьні дзякуем. Вершы да друку слабыя. Карэспандэнцыю з прычын ад нас незалежных выкарыстаць нямажам. Пішэце.

Шчырым Беларусам, за прывітаньне дзякуем. Карэспандэнцыю з прычын ад нас незалежных выкарыстаць ня можам.

У. Г. і Р. Б. За карэспандэнцыю дзякуем. Выкарыстоўваем.

Саўку і Работніку. Карэспандэнцыю зьмяшчаем.

Моладзі В.-сяла. За прывітаньне шчыра дзякуем. Спадзяёмся, што неабмежуецеся маральным падтрыманьні часопісу, але і пастараецеся памагчы матэрыяльна.

Тыпмачу. Карэспандэнцыю выкарыстоўваем.

С. Я. За прывітаньне дзякуем.

Адказны Рэдактар і Выдавец ВІНЦЭСЬ СКЛУБОЎСКІ. Друкарня І. Баеўскага. Вільня, Татарская вул. 13.